

## Облікове забезпечення інноваційних процесів у малому бізнесі

У статті висвітлено напрями розвитку інноваційних процесів в Україні, розглянуто їх особливості в малому бізнесі. Визначені проблемні моменти облікового забезпечення інноваційного шляху розвитку малого бізнесу, зокрема ідентифікації людського капіталу з обліковим об'єктом, та проблеми і перспективи застосування МСФЗ для малого та середнього бізнесу.

**інноваційні процеси, людський капітал, МСФЗ, малий бізнес**

Рівноправна інтеграція України в світовий економічний простір є можливою на основі організаційно-економічного забезпечення і реалізації на практиці інноваційної моделі розвитку, найважливішим структурним елементом якої виступає малий бізнес. Малий бізнес є інноваційним за своєю природою, в умовах постіндустріальної економіки ця його якість посилюється, і він перетворюється на ключовий чинник трансформаційних змін. Малий інноваційний бізнес виступає сполучною ланкою між фундаментальними дослідженнями і виробництвом. В інноваційній економіці малий бізнес виступає як інституційна структура, що забезпечує динамізм економічної системи, яка сприяє швидкій комерціалізації результатів досліджень і розробок, а також адаптації до зміни умов у всіх сферах діяльності. В Україні спостерігаються істотні проблеми, пов'язані з функціонуванням інституту малого підприємництва, неефективністю його організаційно-економічного механізму, зокрема інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційного шляху розвитку. Цим і визначається актуальність дослідження даної проблематики.

Науковому обґрунтуванню інноваційної проблематики приділяється пильна увага економістів різних шкіл і напрямів. Загальноекономічні проблеми розвитку інновацій розкриваються в роботах Аткинсона Е.Б., Барра Р., Дандона Е., Макконела Д., Маршалла А., Санто Б., Фостера Р., Шумпетера Й., Абалкіна Л.І., Басова А.І., Барішева А.В., Вознюк В.Н., Завліна П.Н., Зеленова П.Л., Кокуріна Д.І., Новожилова М.Л., Санду І.С., Семенова Г.Н., Кісіля М.І., Пальчевич Г.Т. і ін. Проблематику обліку і аналізу інноваційної діяльності представлена у працях Н. Бортника, В. Власової, Д. Єндовицького, І. Журавкової, Я. Крупки, Е. Крилова, Ю. Коваленка, С. Оникієнка, Г. Савицької, А. Пересада та ін.

Разом з тим, розвиток обсягів і необхідність підвищення ефективності інноваційного підприємництва, особливо в малому бізнесі, обумовлює доцільність постійного відстежування цих процесів та удосконалення методології і методики їх відображення в обліку і звітності. Так, потребує уточнення термінологія що застосовується при висвітленні теоретичних аспектів інноваційних процесів, необхідним є удосконалення оцінки капіталу інноваційних підприємств, а також методика відображення в обліку комерціалізації та капіталізації інновацій.

За мету при написанні даної публікації поставлено з'ясування проблемних моментів обліку інноваційних процесів у малому бізнесі та визначення перспектив застосування МСФЗ для малих та середніх підприємств.

У науковій літературі відсутнє однозначне визначення «інновацій». Незважаючи на різноманіття підходів до їх трактування вони зводяться до таких:

- інновація – кінцевий результат інноваційної діяльності, що отримав реалізацію у вигляді нового або вдосконаленого продукту, що реалізується на ринку, нового або вдосконаленого технологічного процесу, що використовується у практичній діяльності;
- нововведення (інновації) є складні процеси, що означають введення до суспільної практики чогось нового (нововведення);
- під інновацією в підприємницькій діяльності розуміють нововведення у всіх сферах ділового менеджменту, що характеризується якісною відмінністю від попереднього аналогу.

Ми вважаємо, що інноваційний процес охоплює цикл від виникнення ідеї до її практичної реалізації. До інновацій відносяться всі нововведення, які вперше знайшли застосування на підприємстві і приносять йому конкретну користь. Тому під інновацією розуміється не лише впровадження нового продукту на ринок, але і цілий ряд інших нововведень.

Інноваційна діяльність – процес, направлений на реалізацію результатів закінчених наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень у новий або вдосконалений продукт, що реалізується на ринку, в новий або вдосконалений технологічний процес, що використовується у практичній діяльності, а також пов'язані з цим додаткові наукові дослідження і розробки. Потребує системного підходу механізм підтримки розвитку інноваційних малих підприємств, що представлено схематично рис. 1.

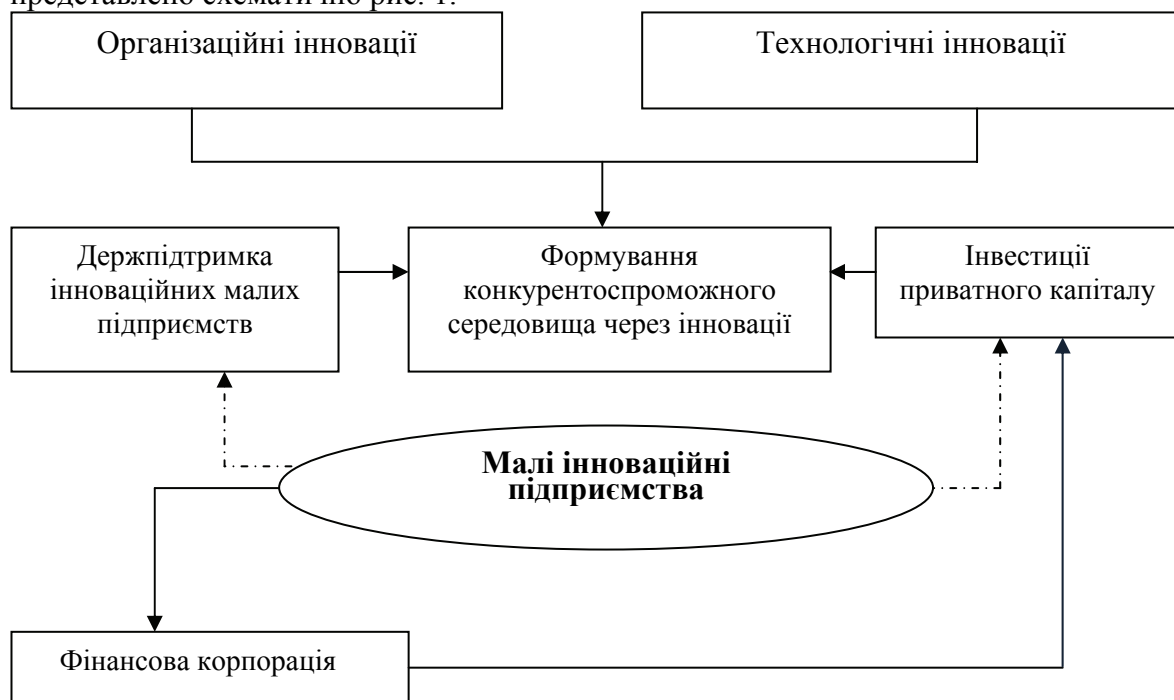


Рисунок 1 – Система підтримки розвитку малих інноваційних підприємств

На основі узагальнення вітчизняної і зарубіжної літератури, що розкриває теоретичні аспекти інноваційних процесів, виявлена наявність різних підходів до їх сутнісних характеристик. Найбільш поширеними є підходи до трактування суті інновацій, такі як результативний і процесний, що повинно враховуватись при формуванні облікової моделі. Нам імпонує підхід, за яким інноваційна діяльність характеризується формуванням нових комбінацій чинників розвитку, а саме в частині формування людського капіталу. Але ми виходимо з того, що проблема полягає не у визнанні чинника формування людського капіталу, а у розробці заходів, що

забезпечують кардинальні зміни умов його використання та адекватний механізм віддачі у вигляді доходу, достатнього для його відтворення і розвитку. Ще Ш. Пангло, відповідно до розуміння бухгалтерського обліку як інструменту для постійного вимірювання майна, власності, а також для з'ясування чинників що впливають на їх зміни визначив проблемне питання: «Чи весь капітал обліковується саме тому, що найважливіший капітал – людський не знаходить відображення в системі рахунків?» [1]. Відповідно з цим необхідно продовжувати дослідження проблеми сутності людського капіталу, можливості його ідентифікації як об'єкту обліку при формуванні інформаційного образу інноваційного підприємства та підходів до його оцінки.

Як основний інструмент підвищення активності в інноваційній діяльності виступає удосконалення механізму використання людського капіталу. Негативно впливає на ефективність використання цього механізму відсутність у вітчизняній обліковій практиці і неоднозначність підходів у роботах дослідників з методології і методики бухгалтерського обліку ідентифікації людського капіталу з об'єктом обліку. Ми вважаємо, що дана проблема посилюється у постіндустріальному суспільстві, яке характеризується інноваційним шляхом розвитку. У літературі розглядаються різні підходи до визнання і оцінки людського капіталу. Превалює думка про те, що більш об'єктивним є оцінка людського капіталу на основі витратного підходу. Ми вважаємо, що у цілях інформаційного забезпечення управління інноваційними процесами адекватним є підходи до оцінки на основі дисконтованої вартості. У зв'язку з цим, у бухгалтерському обліку підприємства, продуктом діяльності якого є інновації, має бути визначено при формуванні облікової політики варіант їх подальшого використання: комерціалізація або капіталізація.

У економічній літературі відсутнє визначення інноваційного підприємства, проте охарактеризовані його ролева функція і умови діяльності. Мале підприємництво в інноваційній сфері має ряд переваг. На законодавчому рівні необхідно надати преференції малим інноваційним підприємствам (зокрема податкові). В зв'язку з цим, доцільно дати визначення малого інноваційного підприємства і зафіксувати його законодавчо. Ми вважаємо, що можливо відносити підприємства до інноваційних за критерієм – «функція» (вид підприємницької діяльності), а до малих – за критерієм – «обсяг діяльності».

При цьому необхідно обґрунтувати критерії віднесення підприємств до інноваційних відповідно до питомої ваги реалізації від інноваційної діяльності у загальній сумі виручки. Надалі, в цілях мотивації створення і функціонування малого інноваційного бізнесу, доцільно передбачити податкові пільги.

Ми вважаємо, що в сучасних умовах, аграрне виробництво України - це пріоритетна сфера стимулювання інноваційного підприємництва. Доцільність стимулювання інноваційної діяльності в сільському господарстві обґрунтована тим, що за період ринкових перетворень попит на наукові розробки різко впав. Розвиток інституту малого інноваційного підприємництва в цій сфері пропонується здійснювати на основі кооперативної форми господарювання, що обумовлене закладеними в ній потенційними можливостями.

У результаті вивчення Проекту міжнародних стандартів фінансової звітності для малого і середнього бізнесу ми дійшли висновку про доцільність його використання з метою формування об'єктивного інформаційного образу малого інноваційного підприємства, а також вважаємо за необхідне включати до складу бухгалтерської звітності інформацію про трудові ресурси. Пропоновані МСФЗ для малих і середніх підприємств призначені для підприємств, що не є суспільно значущими (тобто не мають зобов'язань перед необмеженим колом осіб).

Проект МСФЗ для малих і середніх підприємств, було опубліковано в трьох документах: проект МСФЗ для малих і середніх підприємств, керівництво із застосування, що складається із зразків фінансової звітності і переліку необхідного розкриття інформації, підстави для висновків, у яких викладені питання, розглянуті КМСФЗ, і причини ухвалення ним рішень.

Проект пропонує реальний, самодостатній комплект стандартів, що уперше дозволить інвесторам порівняти фінансові показники підприємств малого і середнього бізнесу різних країн на єдиній основі. Після усунення варіантності, виключення методів, що у більшості випадків не мають відношення до малих і середніх підприємств, і спрощення методів визнання і оцінки, проект стандарту, що вийшов, знижує об'єм методичних вказівок з бухгалтерського обліку для малих і середніх підприємств більш ніж на 85% порівняно з повною версією МСФЗ.

КМСФЗ відзначив, що малі і середні підприємства можуть застосовувати норми і рекомендації, що містяться в повних МСФЗ, включаючи інтерпретації, що стосуються аналогічних або суміжних питань, але це не є обов'язковою вимогою.

Частина норм повної версії МСФЗ, що не є важливими для типових малих і середніх підприємств, було виключено із запропонованого МСФЗ для малих і середніх підприємств, з посиланням на відповідні МСФЗ.

Приймаючи МСФЗ для малих і середніх підприємств, кожна юрисдикція може ухвалити рішення заборонити використання варіанту, на який дано перехресне посилання на повну версію МСФЗ.

У тих випадках, коли повна версія МСФЗ пропонує можливість вибору варіанту облікової політики, до запропонованого МСФЗ для малих і середніх підприємств застосовується більш простий варіант. Підприємствам малого і середнього бізнесу дозволено використовувати інший варіант за перехресним посиланням на відповідний МСФЗ.

Розробники Проекту МСФЗ для малих і середніх підприємств запропонували також цілий ряд спрощень у порівнянні з повними МСФЗ, що стосуються питань визнання і оцінки окремих видів елементів фінансової звітності.

До переліку інформації, що підлягає розкриттю у фінансовій звітності малих і середніх підприємств, було внесено значні зміни порівняно з тими вимогами, які встановлені в повних МСФЗ.

Таким чином, перехід економіки на інноваційний шлях розвитку зумовлює необхідність формування і розвитку інституту малого інноваційного підприємництва.

Однією з умов розвитку національної інноваційної економіки взагалі і інституту малого інноваційного підприємництва, зокрема, є формування нормативно-правової бази. Відповідно, необхідно на законодавчому рівні визначити статус малого інноваційного підприємства.

Проблемним є формування облікової моделі малого інноваційного підприємства, що зокрема стосується відображення в обліку і звітності людського капіталу. Необхідно ухвалити рішення з приводу застосування або незастосування проекту МСФЗ для малих і середніх підприємств України.

Відповідно до цього є необхідним продовжити дослідження проблеми сутності людського капіталу, можливостей його ідентифікації як об'єкту обліку при формуванні інформаційного образу інноваційного підприємства.

## Список літератури

1. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет в рыночной экономике: история и современность. / Бухгалтерский учет. – 1991. - №1. – С. 22-27.

2. Гетьман В.Г. Современный этап развития системы международных стандартов финансовой отчетности и вопросы подготовки в ВУЗах кадров бухгалтеров и аудиторов // Все для бухгалтера, №021 от 15.11.2007.
3. Международный стандарт финансовой отчетности для малых и средних предприятий// <http://www.accountingreform.ru/cgi-bin>.

В статье отражены направления развития инновационных процессов в Украине. Определены проблемные моменты учет, в частности идентификации человеческого капитала с объектом учет, а также очерчено перспективы применения МСФО, для малого и среднего бизнеса.

In the article directions of development of innovative processes are reflected in Ukraine. Problem moments are certain account, in particular authentications of human capital with an object account, and also outlined prospects of application of IFRS, for small and middle business.

**УДК 338.46.027**

**Т.А. Семенович, канд. екон. наук**

*Кіровоградський національний технічний університет*

## **Фінансове забезпечення функціонування підприємств теплопостачання**

В статті розглянуті основні проблеми збитковості підприємств теплозабезпечення. Пропонуються основні напрямки розвитку системи теплопостачання. Наводяться заходи для оздоровлення галузі.

**сфера теплопостачання, покращення фінансового стану підприємств теплозабезпечення**

Останнім часом проблеми пов'язані з фінансуванням житлово-комунального господарства стали об'єктом пильної уваги різних політичних сил країни і викликають значний інтерес громадськості. Проте суттєвих позитивних змін у цій сфері не відбувається. Фінансово-економічний стан галузі характеризується хронічною збитковістю, значним рівнем дебіторської та кредиторської заборгованості, високим рівнем зносу основних фондів.

Однієї зі структурних складових житлово-комунального господарства є сфера теплозабезпечення населення, що активно реформується на даному етапі розвитку Кіровоградської області та країни в цілому.

Саме тому актуальним постає питання стосовно аналізу фінансового становища сфери теплозабезпечення населення, як на загальнодержавному так і галузевому рівні, виявлення її сильних та слабких сторін та визначення основних причин погіршення її фінансового становища, розробка рекомендацій щодо їх подолання.

Питання управління раціональним використанням енергоресурсів у житлово-комунальному господарстві знайшли відображення в наукових працях вчених-економістів В.Н. Амітана, В.М. Інякіна, Б.Т. Кліяненка, Н.Й. Конищевої, Г.О. Крамаренко, Г.І. Онищука, В.П. Полуянова, В.І. Торкатюка, Л.М. Шутенка та ін.

Вагомий внесок у дослідження питань регіонального розвитку, розширення сфери діяльності органів місцевого самоврядування зробили А.Є.Ачкасов, П.Т. Бубенко, А.П. Голиков, М.І. Долишній, С.І.Дорогунцов, Г.В. Ковалевський, В.А.Лушкін, В.П. Ніколаєв, В.І.Сергієнко, Л.С. Шевченко, М.Г. Чумаченко.

Система мотивації впровадження енергозберігаючих технологій у ЖКГ